

นักวิชาการ-นักประวัติศาสตร์ตั้งโต๊ะเสวนา “เปิดความลับเชียงแสน” อุอารย์ธรรมเลือกรับ-ปรับใช้

เชียงราย - นักวิชาการ-ประวัติศาสตร์ ร่วมวงเสวนา “ไทยแลนด์เบียนนาเล เชียงราย : เปิดความลับเชียงแสน” ซึ่งเป็นอุอารย์ธรรม เลือกรับและปรับใช้ ไม่ได้ลอกเลียน ทั้งจากศิลปะทริภูมูไชย พุกาม สุโขทัย ขอม ลังกา ฯลฯ แม้โดนตีเมืองแตก-ถูกเหครั่ว ยังพกฝีมือช่าง-การจดบันทึก เผยแพร่ไปทั่ว วานนี้ (4 ม.ค.) รศ.ดร.พลวัฒน์ ประพัฒน์ทอง หัวหน้าโครงการจัดตั้ง พิพิธภัณฑ์อารยธรรมลุ่มน้ำโขง มฟล.เป็นประธานเปิดกิจกรรมเสวนาเรื่อง “ความลับของเชียงแสน (The secret of Chiang Saen) ที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติเชียงแสน อ.เชียงแสน จ.เชียงราย มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง (มฟล.) จัดขึ้นเพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการจัดมหกรรมศิลปะร่วมสมัยนานาชาติ ไทยแลนด์ เบียนนาเล เชียงราย 2023 ซึ่งมีศิลปินที่สร้างสรรค์ผลงาน ในเชียงแสน และนักวิชาการ ผู้ทรงคุณวุฒิ ร่วมเสวนาอภิปรายถึงการสร้างสรรค์ผลงานทางศิลปะของชาวเชียงแสนในอดีต ฯลฯ

รศ.ดร.พลวัฒน์ กล่าวว่าเชียงแสนมีการจัดกิจกรรมทางศิลปะใน มหกรรมศิลปะร่วมสมัยนานาชาติหลายแห่ง ทั้งที่ศูนย์ดิจิทัลชุมชน ต.เวียง เชียงแสน โบราณสถานหมายเลข 16 (ในเมือง) โกดังห้วยเกียงบนถนนสาย เชียงแสน-สามเหลี่ยมทองคำ วัดป่าสัก พิพิธภัณฑ์แห่งชาติเชียงแสน ฯลฯ เพราะเชียงแสนมีความลับที่สลับซับซ้อน บางเรื่องจัดทำในรูปแบบภาพยนตร์ บางเรื่องเป็นภาพแผนที่ที่มีข้อความต่างๆ และภาพวาดตามจินตนาการ ของศิลปิน ฯลฯ

ดร.เพ็ญสุภา สุขคตะ นักประวัติศาสตร์ศิลปะและนักวิจารณ์ศิลปะ กล่าวว่าสิ่งที่บ่งบอกถึงการพัฒนาศิลปะในเชียงแสนคือการสร้างเจดีย์วัด ป่าสัก ต.เวียง อ.เชียงแสน ในยุคของพญาแสนภู ซึ่งเป็นพระราชนัดดา (หลาน) ของพญามังรายหรือพ่อขุนเม็งรายมหาราช โดยเป็นกษัตริย์ล้านนา องค์ที่ 3 ซึ่งได้สร้างเจดีย์วัดป่าสักให้เป็นเอกลักษณ์เฉพาะแบ่งเป็น 3 ส่วน คือส่วนฐานล่างมีพระพุทธรูปปางยืน 3 องค์สลักกับเทวดาที่ขานบช้าย และขวา และส่วนกลางมีพระพุทธรูปทั้ง 4 ด้าน ขณะที่ส่วนบนสุดเป็น เจดีย์ทรงระฆัง จากลักษณะของศิลปะทั้งหมดแสดงให้เห็นว่าพญาแสน ภูนำศิลปะจากหลายอาณาจักรมาพัฒนาปรับปรุงตัดทอนบางอย่างและ เพิ่มบางอย่างในแต่ละช่วงของเจดีย์ให้เป็นศิลปะเชียงแสน

บางอย่างปรับเสียงศิลปะของนิวกุมพทายาน เช่น ฐานเจดีย์ที่เคยมี 5 ชั้นตามลัทธิมหาชนิกพัฒนาเหลือแค่ชั้นเดียว ฯลฯ เจดีย์ยังมีเทวดารอบ ซึ่งมีลักษณะเหมือนศิลปะศรีสัชชนาลัย พระพุทธรูปเป็นปางเปิดโลกและมี ปางลีลา 1 องค์ มีส่วนประดับฐานเจดีย์หรือสถูปิกะเป็นสิงห์ทั้ง 4 มุม เป็น

ศิลปะผสมระหว่างพุกามและทริภูมูไชย มีมกรที่เป็นสัตว์ในจินตนาการที่ ผสมระหว่างจระเข้และช้างซึ่งในอดีตมีเพียงมกร แต่ตามสถานที่อื่น มกรจะคายเฉพาะสัตว์ชนิดใดชนิดหนึ่ง แต่ที่วัดป่าสักออกแบบให้มกรคาย สิงห์ คายนกหัสดีลิงค์ คายนาค และยังมีครุฑอยู่คู่กันด้วย ฯลฯ

ทั้งนี้คาดว่าเกิดจากการที่พญาแสนภูเมื่อครั้งยังเยาว์วัยทรงอยู่ที่ลำพูน นานถึง 2-3 ปี จึงได้เรียนรู้และนำมาพัฒนาเป็นศิลปะที่เชียงแสนที่มีความ มงดงามและได้สัดส่วน ซึ่งศิลปะยุคต้นล้านนาชนนี้ถือว่าหาได้ยากมาก และเหลืออยู่เพียงไม่กี่แห่งโดยหนึ่งในนั้นคือที่วัดป่าสัก

“สรุปความลับของวัดป่าสักเชียงแสนคือเป็นสถาปัตยกรรมที่รวบรวม สถูปุหลากหลายรูปทรงมาไว้เป็นหนึ่งเดียว ทั้งสถูปุทรงปรางค์มิต ทรง ปรางศาทเจดีย์ทรงระฆังห้ายอด เป็นการหลอมรวมงานศิลปกรรมของ สกulptต่างๆ มาใช้ได้อย่างแยบยลในลักษณะเลือกรับและปรับใช้ ไม่ได้ลอก เลียน ทั้งจากศิลปะทริภูมูไชย พุกาม สุโขทัย ขอม ลังกา ฯลฯ” ดร. เพ็ญสุภา กล่าว

อาจารย์ภูเดช แสนสา นักประวัติศาสตร์ล้านนา กล่าวว่าเชียงแสน เป็นเมืองที่น่าสนใจเพราะนับตั้งแต่สถาปนา พ.ศ.1871 เป็นต้นมาก็กลายเป็นเมืองที่เผยแพร่ศิลปะวัฒนธรรมต่างๆ ไปทั่วภาคเหนือจนถึงเมืองศรีคิ้ว แม้เมื่อเมืองถูกตีแตกและประชากรถูกเหครั่วไปยังเมืองต่างๆ ในภาคเหนือ ชาวเชียงแสนในอดีตก็นำฝีมือช่างและอื่นๆ ทั้งสิ่งปลูกสร้าง การจดบันทึก ไปเผยแพร่ด้วย ปรากฏให้เห็นหลักฐานตามสถานที่ต่างๆ เช่น ที่ จ.แพร่ ลำปาง เชียงใหม่ ฯลฯ

แสดงให้เห็นว่าชาวเชียงแสนมีการจดบันทึกอย่างต่อเนื่อง อย่งผู้ที่ถูก เหครั่วไปอยู่เมืองสิคิ้วก็บันทึกข้อมูลเป็นภาษาล้านนาหรือคำเมืองให้ได้ เห็นอยู่ นอกจากนี้ยังมีช่างเหล็กที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษชาวเชียงแสน ฝ่ลายดินจกซึ่งแพร่หลายไปตามพื้นที่ต่างๆ แม้แต่พระพุทธรูปที่งดงาม ก็เป็นศิลปะเชียงแสน ฯลฯ